

Haiti pohlčené v chaosu, ozbrojené gangy povraždily přes patnáct set lidí, skupují zbraně v USA

- A | 11. dubna 2024

USA: Americký export smrti. Haiti se topí v mrtvolách, gangy skupují zbraně v Miami

Haiti od počátku letošního roku pohltil chaos, ozbrojené gangy povraždily přes patnáct set lidí a zemi chybí jakékoli politické vedení. Většina zbraní v rukách povstalců pochází ze Spojených států, kde překupníci skupují vše od příručních zbraní až po kulomety. Karibské státy se obávají, že laxní přístup Washingtonu přeroste v násilnosti v celém regionu.

Začalo to už na sklonku roku 2021. Lídr haitského gangu 400 Mawozo Germine Joly tehdy seděl v jedné z temných cel v Port-au-Prince, s dozorcí byl zadobře, a mohl tak volně komunikovat se svými pěšáky na svobodě. Haiti nikdy nebylo ideální dovolenkovou destinací, před sebou však tehdy mělo nejkrvavější roky za posledních několik dekad. Joly potřeboval zbraně a dobře věděl, kde je sežene nejjednodušeji.

Spojené státy jsou pro haitské gangy zemí zaslíbenou, alespoň co se týče výzbroje. V říjnu 2021 tak Walder St. Louis, jeden z kumpánů Jolyho, nakráčel do obchodu se zbraněmi v Miami a na pult položil jednoduchou objednávku: dva kusy AK-47 a jednu poloautomatickou pušku AR-15. Postupem měsíců takto nashromáždil stovky zbraní, většina putovala na palubě velkých nákladních lodí na Haiti, část zadržela americká policie. St. Louis i Joly skončili v lednu letošního roku v americkém vězení, píše [The Guardian](#).

Události posledních měsíců ukazují, že americké zbraně proudí na Haiti dál. Zemi svírá násilí, v posledních třech týdnech uprchly z hlavního města Port-au-Prince desetitisíce lidí, úkryt hledají na jihu země, který však není na příliv uprchlíků připravený, [OSN](#) varuje před humanitární krizí. V ulicích haitské metropole se mezitím povalují mrtvoly jako následek útoků gangů na vládní instituce.

Ozbrojenci od února letošního roku vypalují policejní stanice, stříleli rovněž na hlavním mezinárodním letišti, které zůstává uzavřené, a vzali útokem dvě největší haitské věznice, odkud osvobodili více než čtyři tisíce trestanců. Násilí si vyžádalo už 1550 obětí, stovky dalších lidí vyvázly se zraněními. Gangy ovládají podle listu [The Washington Post](#) asi osmdesát procent Port-au-Prince.

William O'Neill, nezávislý expert OSN pro lidská práva na Haiti, označil aktuální situaci v zemi za katastrofální. „Prezidentský úřad je neobsazen, premiér oznámil svůj záměr rezignovat, Národní shromáždění už neexistuje,“ popisuje. Veškeré státní bezpečnostní složky jsou podle něj zcela převálcovány gangy.

Nejchudší země západní polokoule je zcela závislá na importu, nepřekvapivě se zde nevyrábí žádné zbraně a jejich dovoz zakazuje úmluva OSN. Pro kriminálníky to však představuje pramály problém. Zbraně kupují přes prostředníky v Miami, tamní policie je na ně ve většině případů krátká. I přes zatčení mnoha členů je gang 400 Mawozo stále při síle, stačí si vzpomenout na mediálně propíraný únos amerických a kanadských misionářů.

Podle [posledních dostupných statistik](#) za rok 2021 pocházelo 85 procent zbraní zadržených na místech činu po celém Haiti ze Spojených států. Vyplývá to z údajů amerického Úřadu pro alkohol, tabák, palné zbraně a výbušniny. Ředitel kanceláře pro národní bezpečnost v Miami Anthony Salisbury popisuje, že v minulosti většina zbraní putovala z oblasti Floridy do zemí Střední a Jižní Ameriky.

Smrtonosná jehla v kupce sena

V posledních letech však jeho úřad zaregistroval výrazný zlom. „Když jsme v roce 2022 zabavili zásilku zbraní, mezi kterými byly i odstřelovací pušky a kulomety na takzvané nábojové pásy, směřující na Haiti, bylo to pro nás jako rána kladivem do hlavy,“ vzpomíná. Pašeráci využívají obří přístav v Miami, jenž se rozkládá na dvou kilometrech čtverečních, zaměstnává takřka dvě stě tisíc lidí a do státní kasy přispívá miliardami dolarů ročně.

Právě rozlehlost a počet nákladních lodí, jež odsud vyrážejí do celého světa, dělají z pátrání po ilegálním zboží takřka tipovací soutěž. Policie se pochopitelně zaměří na plavidla směřující na Haiti, ve stovkách kontejnerů na každém plavidle tam však proudí vše od potravin až po automobily a běžné zboží. A mezi tím i zbraně, jež pašeráci někdy rozdělují i po jednotlivých kusech či součástkách, aby je bylo nemožné vypátrat.

„Můžeme mít sice dobré informace o tom, že na některé lodi jsou zbraně, ale bude nám trvat až týdny, než celou zásilku vyložíme a prohledáme. A pokud se nám to podaří, stejně nemáme záruku, že zbraně najdeme,“ vysvětluje Salisbury.

V následujících letech nemusí jít pouze o problém Haiti. Karibské země se obávají, že násilnosti se přelijí i na jejich území. Statistiky tomu napovídají, dobrým příkladem jsou Bahamy, kde takřka všechny zbraně použité při násilné trestné činnosti pocházely z Ameriky. „Právo vlastnit zbraň je ve Spojených státech předmětem neustálých debat. My se do toho nechceme plést, ale nemají mít přece právo na jejich pašování do ciziny,“ prohlásil bahamský premiér Philip Davis. Sdružení karibských států označilo situaci za „přímé ohrožení demokracie“ a vyzvalo Washington, aby „vyhlásil válku zbraním“.

Tragické vybavení pobřežní stráže

Sociolog Roberson Édouard varuje, že násilí na Haiti v dohledné době neustane. Velká část problémů však podle něj nemá kořeny v slunné karibské zemi, ale v Americe. „Gangy jsou zcela závislé na infrastruktuře, kterou si vybudovaly mimo Haiti. Problémem je dostupnost zbraní a munice, a to je věc, jež leží na bedrech Ameriky,“ míní.

Zbraně putují mnoha způsoby, OSN registruje nejméně jedenáct malých letištních ploch, které haitská policie takřka nemonitoruje. Čas od času zadrží zásilku na hranicích s Dominikánskou republikou. Moře je však největší jistotou. Takřka dva tisíce kilometrů pobřeží nelze podle inspektora haitské pobřežní stráže Gilberta Guicharda uhlídat. „Na monitorování pobřeží máme jen tři funkční plavidla a i ta jsou takřka nepoužitelná,“ popisuje.

Pobřeží Haiti měří téměř dva tisíce kilometrů.

Garry Jean Baptiste z Národního syndikátu haitských policejních odborů upozorňuje i na vazby některých politiků na pašeráky, hlavní vinu za zoufalou situaci v jeho vlasti však dává americkému Kongresu. „Chtěl bych pochopit, proč Američané jednoduše nezabrání tomu, aby jejich zbraně proudily k nám na Haiti, kde ničí životy obyčejných lidí,“ ptá se.

Gangy přitom nevyužívají žádné složité metody. Ve své síti mají členy početné haitské komunity ve Spojených státech, kteří mají americké občanství a jednoduše se tak coby překupníci dostanou k jakékoli běžně dostupné zbraní. Za deset tisíc dolarů například seženou odstřelovací pušku, která má po přeprodeji hodnotu až osmdesáti tisíc.

Morální pochybení Spojených států

Americký Kongres už v roce 2022 zvýšil tresty za přeprodávání legálně zakoupených zbraní do ciziny. Ministerstvo spravedlnosti loni jmenovalo speciálního koordinátora, který se pokouší spolupracovat s haitskými úřady a policejními složkami. Naráží však na jejich přetíženost – policie řeší nepokoje v ulicích a kvůli nedostatku personálu i techniky nedokáže pátrat po pašerácích.

Bývalý náměstek ředitele Úřadu pro alkohol, tabák, palné zbraně a výbušniny William Kullman upozorňuje, že problémy v bezpečnostních složkách měla karibská země už před ničivým zemětřesením v roce 2010. Sám tehdy dohlížel na výcvik mladých kadetů a vzpomíná, že celý systém byl „nefunkční“. Někteří policisté například na místě činu sbírali zbraně a nechávali si je pro sebe, protože oficiální cestou se k lepší výzbroji nedostali.

Sám přiznává, že pobyt na Haiti byl pro něj nepříjemný i čistě z morálního hlediska. „Bylo frustrující se snažit pomoci tamním lidem v boji s pašeráctvím a zároveň vědět, že Spojené státy jsou jedním velkým článkem toho problému. I kdybychom jen zanedbatelně zvýšili kontrolu vývozu zbraní, spousta věcí, kterých jsme dnes na Haiti svědky, by se zřejmě nestala,“ dodal.